

generada, por no ser músicos sus tamborileros; hay además muchas palabras bascongadas en mezcla con el castellano, y hasta se nota el tipo euskaro en muchas familias de Poza.

Dicho y escrito cuanto he podido saber de D. Sancho, D. Vela y sus bascones, así como de Poza y sus antigüedades, trasladémonos, amable lector, al Monasterio de Santa Maria de Bujedo, del que y sus fundadores he de contarte algunas curiosidades.

MIGUEL MARTINEZ BALLESTEROS.

(Se continuará)

ZORIGACH BI

IPUÑA

Bata da negargarri.
Bestea bildurgarri.

—Urxola andiokaz, domeka egunean,
¿Zetan zabiltz Juan Pedro ibai egalean?
¿Errekara begira orren arduratsu,
Arraiñen batzuk gura al dituzu artu?
—¡Ene Jose Prantzisko! artu nai dodana,
Da gure Usola gaur ito egiñ dana.
—Iñillik egon zaite ¿nun ta ze modutan?
—Diñoenez an beko arri pausoetan;
Zubitik bide piskat eite ezagaitik,
¿Echat bada atsoa aldendu mundutik?
Neuk esan arren garbi denpora beukala,

Neuk esan bedratziak baño etzirala,
Neuk esan oraindiño meza nausitara,
Amarrak baño asko len elduko zala;
Ta alan da guzti bere irago mezea
Ez ekion, Usola eperik bagea,
¿Ez da arrietatik bada asi pasetan,
Atertu egiñ ez da sei egun oneetan?
Baña, zanean zala, buruan jarria,
Egiteko zalako beti berekoya;
A-or, zelan galdu daben gaur bere burua;
Artute ezağaitik nire kontsejua.
(Echekoai emonik bazkari ederra,
Alan bere grazian jillgo al zan bera!)
—Etzaite ainbestean Juan Pedro estutu,
Zergaitik ez dakizun ito dan ziertu;
Etzaite barriz joan orretara goruntz;
Urak doazalako beti ichasoruntz;
Supitoan artzean aiñ barri tristea,
Dazaut errazala dala burua galtzea;
Baña kontura zaitte, aurrera begira,
Zelan ez doian urik igoaz mendira;
Eta zuk igo arren bere puntaraño,
(Au da urak jayoten diran lekuraño),
Ez uste billatuko dozula andrarik,
Beruntz datozan urak goruntz eroanik;
Ez uste iñoz egiñ ez daben gauzarik,
Urak eingo dabela zuretzat bakarrik;
Zoaz gisajo ori jausi dan tokira,
Eta anche lenengo jardunik begira;
Iruntsi daizunean aurkitzen ez dala,
Jatsi zaitte beruntza uraren erara;
Ausaz ibilliko da bazterren batean,
Munara igo nai ta igo eziñean;
Baña goruntz bazoaz billatzera ala,
Zoratuta esango dabe zagozala.
—Ez dauke esan baño nazala zoratu;
Baña egingo dabe orregaz erratu,
Jose Prantzisko, nabill ni bene benetan,

Ito dala Usola badakit uretan;
 Baña orregaitiño ikusi nai neban,
 Noruntza azkenean egiñ ete eban;
 Ez ebalako arek sekula bizitzan,
 Besteren kontsejurik ontzat artu izan;
 Alan da guzti bere gaur gure Usola,
 Uragaz nasi joan bada ichasora;
 Barru au egingo jat puska bat nasaitu,
 Azkenean dalako errazoian sartu;
 Ta zerbait, noz edo noz egitea ondo,
 Jose Prantzisko ¿ez da baten berez baño?
 —Bai, obe da noz baiten ondo egitea,
 Bai, obe beiñ edo beiñ zentzuna artzea;
 Bai, obe azkenean alan umilltzea,
 Bai, bai, tematu baño bakean illtea.
 ¡O! baña ¡o! Juan Pedro zuk ondo bazenki,
 Ni bere zelan nazan andreagaz bizi;
 Ez daki iñok ondo nor dan gure Iñazi,
 Aren senar ez dana ez da bizi gaizki;
 Mukertasunean da bardiñik bagea,
 Santacho bat izan da Usola zurea;
 Charrerako ez eukan sekula griñarik,
 Eta gure atsoak ez dauka besterik;
 ¿Entzun ez dozu iñoz tigre ta legoyak
 Prantzesak dituela eziten guztiak?
 ¿Baña, gure Iñazi ezi daikeanik
 Iñon al da prantzesik edo ingelesik?
 Itz onak balio ez, aiñ gichi indarrak;
 Alperrak izan dira egiñ alak danak,
 Lenen lenengotik da ezigach mukerra,
 Amar illabetegaz jayoa da bera;
 Ez deutsa kausiñorik iñoz eiñ legeai,
 Bakar bakarrik bere buruko aiñsei,
 Jakiñ baneutsan nor zan ¿beragaz neu batu?
 Ez beintzat, bai lenago mutill zar igartu;
 Beragaz eninduen aiñ errez lotuko,
 Urkatzea lenago neban esleiduko;
 Etzan ez millagroa, bizar banakea,

Okotz ta ezpanean ari ernetea;
 Eta baldin da baldin jayo baliz mutill,
 Kurrilloak urratzen bearko eban ill;
 Bai ¿zenbat bider prakak ta chapela jantzi,
 Eta gizontzat pasau egiñ da Iñazi!
 Alakosea dauka arpegian antza,
 Pipea fumetako iñon ez da lotsa;
 Baña, oraindik entzun piskat zer dan bera,
 Prueba bat ohea noatzu jartera;
 Nai dot nik iragarri ak zer egiñ daben,
 San Anton egunean Urkiolan aurten.

.

Amazazpi kandelaz igo eban ara,
 Santuari jartera esanda joiala;
 Eta ¿zer dala uste dozu eiñ ebana?
 Sekula Urkiolan gertatu ez dana;
 Ipiñi bearrean San Anton Abati,
 Jarri eutsazan bere arerio bati;
 Zeiñdan oiñpean daukan deabru gaizkiña,
 Zazpi buru daukazan echura ezaiña;¹
 Eneban sinistuko ainbesteraño nik
 Euskaldun andra batek egin leikeanik;
 Itandutean bada zelan zan ibilli,
 Urkiolatik jiran zanean etorri,
 Bapere lotsa baga eta arro arro,
 Erantzun eustanagaz bildurturik nago:
 Azaldu eustan berba zorrotzakaz garbi,
 Deabrua ebala argitan ipiñi;
 Santuak ez daukala kandela bearrrik,
 Arek ez dakiala artzen bengantzarik;
 Baña deabruagaz bagenbiltzan charto,
 Zorigacha etzala echean paltako.
 Ea, neuk ez dakidan lau bei ta sei charri,
 Galantak igaz zelan ill deuskuzan guri;
 Zortzi urteterdian ea, ez dakidan,
 Zelan Urkiolara bera ez dan izan;

(1) Ezaiña=ichusia.

Eta inoz ez dodan entzun plageari,
 Kandela bigaz bear jakola ein argi;
 Eta jarri beutsazan berak amazapi,
 Izan zala zor zarra pagetea gaiti;
 Baña, orain urtero ipinirik bicho,
 Egon gura dabela deabruaz kito;
 Ez dakigun gertatu igazko antzean,
 Amar buru illtea geyago echean....
 ¡A-or, irurogetasei urteko atsoak,
 Lotsa bagarik bota eustazan bertsoak!

.

Orañ ¿zer diñoztazu zer dala Inazi?
 —Sorginaren izena aurki dau merezi,
 ¡Usola azkenean zuzendu dau urak!
 ¡Inazi, kastigauko urrean dau suak!

.

Gureko zorigacha bada negargarri,
 Zuenekoa ¿ez da oso bildurgarri?
 ¡Errezki zabal eta nasai naz jarriko,
 Entzunik zure kejak gaur Jose Prantzisko!

FELIPE ARRESE TA BEITIA.

Ochandion, 1896-ko Zezeillean.¹

(1) Zezeilla=Otsaila.